

Jolanta Mirek

Sport i rekreacja jako czynnik podnoszenia atrakcyjności gmin uzdrowiskowych na przykładzie Krynicy-Zdroju

---

Ekonomiczne Problemy Usług nr 79, 303-318

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Jolanta Mirek

Uniwersytet Ekonomiczny w Krakowie

**SPORT I REKREACJA¹
JAKO CZYNNIK PODNOSZENIA ATRAKCYJNOŚCI GMIN
UZDROWISKOWYCH NA PRZYKŁADZIE KRYNICY-ZDROJU**

Wstęp

Atrakcyjność danego obszaru można rozpatrywać w kilku aspektach, jako atrakcyjność dla turystów, atrakcyjność dla inwestorów, a także jako atrakcyjność dla obecnych i potencjalnych mieszkańców. Pewnego rodzaju walory mogą przesądzać o istnieniu wszystkich wymienionych form atrakcyjności.

W Polsce są 44 uzdrowiska statutowe, umiejscowione na terenie zarówno gmin miejskich, jak i wiejskich. Niektóre z nich cieszą się dużą popularnością, a do niektórych poza kuracjuszami, którzy są kierowani przez NFZ, ZUS czy KRUS, przybywa niewiele osób. O atrakcyjności tych miejscowości i gmin decyduje wiele czynników. Jednym z nich są warunki do uprawiania sportu i rekreacji.

Niektóre osoby przybywające do uzdrowisk (zarówno kuracjusze jak i turyści) oczekują możliwości aktywnego wypoczynku w formie sportu, rekreacji fizycznej i turystyki kwalifikowanej, przy czym granica między tymi formami bywa czasami płynna.

---

¹ W artykule skoncentrowano się na rekreacji ruchowej.

Aktywność ruchowa coraz częściej jest traktowana jako stały element zdrowego stylu życia, wkomponowywany w naturalny, codzienny rytm wypoczynku, spędzanie urlopów i weekendów oraz kontakty społeczne. Pojawiła się swego rodzaju „snobistyczna” moda, zgodnie z którą człowiek nowoczesny, wykształcony, świadomy, kulturalny jest jednocześnie aktywny ruchowo. Moda ta wpływa na formułowanie się postaw wartości i poglądów, a następnie zmianę hierarchii potrzeb, dzięki czemu obserwowany jest wzrost popytu na aktywny wypoczynek [Kwilecka, Brożek, 2007]. O możliwości uprawiania lub oglądania wielu dyscyplin sportowych w dużej mierze decydują przesłanki ekonomiczne. Sporty kosztowne mogą uprawiać jedynie osoby o wysokich dochodach, zatem są one elementem kształtowania własnego wizerunku, ale także wpływają na utrwalenie podziałów społecznych [Berbeka, 2003]. W sporcie zachodzą ciągłe zmiany wynikające z rozwoju cywilizacji, zmian społecznych, kulturowych, technologicznych i ekonomicznych [Sznajder, 2008]. W filozofii sportu widoczny jest nowy trend, polegający na odchodzeniu od rywalizacji podczas aktywności rekreacyjnej do dbałości o dobre samopoczucie [*Zarys teorii...*, 2006]. Ma to konsekwencje także dla turystyki. Coraz więcej osób wybiera tereny i obiekty, które umożliwiają tego typu wypoczynek [Kwilecka, Brożek, 2007].

Potrzebę aktywności rekreacyjno-sportowej można zaspokoić dzięki odpowiedniej podaży tego rodzaju usług [Hadzik, Nowak, 2008], a także specyficznym warunkom naturalnym na danym terenie.

Oferta wielu gmin uzdrowiskowych jest nastawiona na aktywne spędzanie czasu wolnego. Dotyczy to przede wszystkim uzdrowisk górskich i nadmorskich. W ich ofercie można znaleźć między innymi szlaki turystyczne, spływy kajakowe, spływy tratwami, rafting, walk cross, nordic walking, trasy dla rowerów górskich, skałki wspinaczkowe, lodowiska, czy sporty ekstremalne, takie jak górskie crossy motorowe czy crossy samochodowe. W prawie wszystkich uzdrowiskach, które mają naturalne warunki do uprawiania narciarstwa zjazdowego i snowboardowego, są wyciągi narciarskie [Golba, 2008]. W uzdrowiskach położonych nad morzem, rzekami i innymi akwenami możliwe jest uprawianie wodnych form sportu, rekreacji i turystyki kwalifikowanej. Przez niektóre gminy uzdrowiskowe przebiegają dalekobieżne szlaki jezdzieckie, a inne mają zaplecze umożliwiające uprawianie tej dyscypliny sportowej [Mirek, 2010].

Urządzenia sportowo-rekreacyjne podnoszą atrakcyjność produktu turystycznego uzdrowisk i dają im przewagę konkurencyjną nad innymi miejscowościami [Hadzik, 2009]. Infrastruktura taka umożliwi bowiem uprawianie sportu i rekreacji także mieszkańcom danego obszaru. Dodatkową atrakcją, zarówno dla stałych mieszkańców jak i osób przyjezdnych jest możliwość uczestniczenia w zawodach sportowych w charakterze widzów. Na terenie gmin uzdrowiskowych także odbywają się takie imprezy.

Coraz większy popyt na usługi sportowo-rekreacyjne powoduje, że tereny cieszące się dużą popularnością pod tym względem są także atrakcyjne dla różnego rodzaju inwestorów, którzy dzięki odpowiednim inwestycjom spodziewają się osiągnąć zysk.

Celem artykułu jest zaprezentowanie sportu i rekreacji jako czynnika wpływającego na atrakcyjność gmin uzdrowiskowych. Przykładem jest Krynica-Zdrój, gdyż jest to jeden z najbardziej znanych i najczęściej odwiedzanych polskich kurortów, nazywanych „perłą polskich uzdrowisk”². Oprócz wyjątkowych walorów uzdrowiskowych Krynica-Zdrój ma bogate tradycje oraz doskonałe warunki naturalne i odpowiednią infrastrukturę do uprawiania sportu i rekreacji.

Opracowanie oparto na literaturze przedmiotu, a także informacjach pochodzących ze stron internetowych, Urzędu Miejskiego w Krynicy oraz bezpośrednio od podmiotów zajmujących się organizacją sportu i rekreacji w Krynicy-Zdroju.

1. Aktywność ruchowa a lecznictwo uzdrowiskowe

Od czasów starożytnych obserwuje się zmniejszenie aktywności fizycznej człowieka; dotyczy to coraz większej liczby ludności świata. Biologiczną konsekwencją tego faktu jest osłabienie wszystkich funkcji ustrojowych organizmu i jego możliwości adaptacyjnych oraz kompensacyjnych, co jest przyczyną powstawania tak zwanych chorób cywilizacyjnych. Zalicza się do nich między innymi chorobę wieńcową serca, cukrzycę, otyłość, miażdżycę, dnę moczaniową, nadciśnienie tętnicze, chorobę wrzodową żołądka i dwunastnicy, nerwice wegetatywne i psychonerwice [Ponikowska, Ferson, 2009].

---

² Tak są też określane np. Ciechocinek i Kołobrzeg.

Paradoksalnie zmniejszenie aktywności ruchowej społeczeństwa jest jednym z czynników rozwoju lecznictwa uzdrowiskowego, którego głównym zadaniem jest leczenie wspomnianych chorób cywilizacyjnych. Należy jednak dodać, że leczniczy pobyt w uzdrowisku nie polega jedynie na biernym korzystaniu z zabiegów. Głównymi zadaniami lecznictwa uzdrowiskowego oprócz leczenia są rehabilitacja i profilaktyka. Poza zabiegami z zakresu balneo-, peloido-, hydro- i fizykoterapii szeroko są stosowane różne formy kinezyterapii, czyli leczenia ruchem. Kinezyterapia jest prowadzona zarówno w pomieszczeniach zamkniętych, jak i na świeżym powietrzu.

Obecnie wśród kuracjuszy przeważają ludzie starsi. Tendencja ta może się pogłębiać z powodu starzenia się społeczeństw europejskich, w tym polskiego [Mirek, 2010]. Zdaniem W. Kurka, w najbliższym czasie spadnie popularność turystyki masowej, a będzie rozwijać się specjalny typ turystyki dla ludzi starszych oraz turystyka aktywna i turystyka ekologiczna [Kurek, 2004].

Mimo że rekreacja ruchowa odgrywa bardzo ważną rolę w życiu człowieka, większość starszych ludzi nie uprawia systematycznie żadnych form ruchu aktywizujących organizm. Zazwyczaj tego typu działania są sporadyczne, chaotyczne i przypadkowe [Zarys teorii..., 2006]. Do głównych celów aktywności ruchowej osób w starszym wieku można zaliczyć zdrowotne (podtrzymanie sprawności fizycznej), społeczne (ucieczka przed samotnością) oraz ludyczne (właściwe wykorzystanie czasu wolnego) [Merski, Warecka, 2009].

Według T. Wolańskiej, rekreacją ruchową są wszelkie zajęcia o charakterze ruchowo-sportowym i turystycznym, wykonywane przez człowieka dla przyjemności i rozwoju własnej osobowości, realizowane w czasie wolnym, przeznaczonym na wypoczynek [Strugarek, 2006].

Wysiłek fizyczny pomaga w leczeniu wielu schorzeń, a także w utrzymaniu ogólnej kondycji człowieka, jednak najlepsze efekty można uzyskać wówczas, gdy sprawia on danej osobie przyjemność. Jedną z form takiego ruchu jest taniec. Na XIX Kongresie Uzdrowisk Polskich, który odbył się w maju 2010 roku w Sopocie, dr Katarzyna Wencel, będąca lekarzem naczelnym uzdrowiska w Ustroniu, zwróciła uwagę na nieuzasadnione zarzuty dotyczące organizacji wieczorków tanecznych w uzdrowiskach, gdyż są one formą choreoterapii. Taniec uruchamia wszystkie części ciała, a ponadto powoduje wytwarzanie hormonów szczęścia, które wspomagają leczenie. Jest to szczególnie zalecane dla osób starszych, które z reguły niechętnie ćwiczą na sali gimnastycznej [Wencel, 2010]. Należy jednak zauważyć, że niektórzy kuracjusze i przyjeżdża-

jący do uzdrowiska turyści chcą uprawiać bardziej zaawansowane formy aktywności ruchowej.

2. Historia sportu i rekreacji w Krynicy-Zdroju

W drugiej połowie XIX wieku i pierwszych latach XX wieku Krynica była kurortem „modnym”, do którego przyjeżdżano nie tylko w celach leczniczych, lecz głównie towarzyskich. Bywanie w takich miejscach należało do dobrego tonu i było wręcz obowiązkiem ludzi należących do tak zwanych wyższych sfer, czyli arystokratów, zamożnych ziemian i bogatego mieszczaństwa. Już na początku XX wieku w Krynicy były wodociągi i kanalizacja, a także oświetlenie elektryczne, połączenia telefoniczne, a w 1911 roku doprowadzono do niej bezpośrednie połączenie kolejowe [Krynica..., 1993].

Dysponując nadmiarem wolnego czasu, bawiący goście poszukiwali dodatkowych rozrywek. Mogli korzystać z przejażdżek konnych, spacerów, przechadzek po okolicznych górach, zabaw, przejażdżek automobilowych, polowań, loterii fantowych, a także z gry w bilarda, kręgle, krykieta, tombole i wielu innych. Popularna była także gimnastyka oraz wycieczki po okolicznych górach. Rozrywki te z czasem nabrały formy rywalizacji, co przyczyniło się do rozwoju sportu [Pyrć, 2006].

Pierwszą dyscypliną sportową, która bardzo dynamicznie zaczęła się rozwijać w Krynicy, był lawn-tenis (tenis na murawie). W miarę wzrostu jej popularności zarówno wśród pań jak i panów zaczęto organizować pierwsze rozgrywki. W roku 1904 odbył się pierwszy „konkurs tenisowy”. Tego typu rozgrywki prowadzone regularnie stały się podwaliną pod organizowanie profesjonalnych zawodów, w których uczestnicy prezentowali wysoki poziom umiejętności. W Krynicy wielokrotnie przeprowadzano mistrzostwa Polski i zawody międzynarodowe. Dzięki popularności tej dyscypliny wybudowano tu wiele kortów, z których część funkcjonowała latem na płycie lodowiska. Rakieta tenisowa była nieodzownym atrybutem, z którym przechadzano się po ulicach Krynicy. Z kortów korzystała także miejscowa ludność, dla której również organizowano zawody lokalne [Pyrć, 2006].

Korzystne ukształtowanie terenu przyczyniło się do rozwoju narciarstwa. W roku 1910 przywieziono z Austrii pierwsze, profesjonalne narty, będące własnością Romana Nitribitta. W miarę pojawiania się kolejnych narciarzy za-

często wytyczać szlaki turystyczne i trasy zjazdowe. Poza tenisem i narciarstwem organizowano także rajdy „automobilowe oraz zawody motocyklowe” [Pyrć, 2006].

Okres 20-lecia międzywojennego to przykład niemal idealnego połączenia w jednym uzdrowisku wielu funkcji: leczniczej, turystycznej, rekreacyjnej i sportowej. Dzięki wspaniałej infrastrukturze hotelowej, sportowej, rekreacyjnej Krynica stała się całorocznym kurortem, w niczym nieustępującym renomowanym kurortom europejskim [*Krynica z Janem Kiepurą...*, 1999]. W roku 1919 w celach wypoczynkowych lub leczniczych przybyło tutaj około 10 tys. osób, a w 1938 roku czterokrotnie więcej [Kruczek, Weseli, 1987]. Osobą, która w dużym stopniu przyczyniła się do rozkwitu Krynicy w tym okresie, był ówczesny dyrektor uzdrowiska, inż. Leon Nowotarski.

Bardzo popularne w Krynicy były sporty zimowe, zwłaszcza narciarstwo. W sezonie zimowym 1923/1924 odbyły się tutaj pierwsze Mistrzostwa Polski. W roku 1924 powstała Sekcja Narciarska, a następnie Towarzystwo Krzewienia Narciarstwa. Napływające tłumy narciarzy wpłynęły na decyzje władz miasta o gruntownej przebudowie i rozbudowie Krynicy [Pyrć, 2006]. W roku 1920 Komisja Zdrowia i Robót Publicznych, kierowana przez Gabriela Narutowicza, opracowała nowy program rozwoju uzdrowiska [*Krynica...*, 1993]. Nastąpił ogromny wzrost inwestycji. Przebudowano wiele dróg dojazdowych, rozbudowano kolej. Powstało wiele nowych obiektów hotelowych, takich jak między innymi Lwigród, Nowe Łazienki, Hotel Zakładowy (obecnie Nowy Dom Zdrojowy). W tym okresie powstała także Patria, której właścicielem był Jan Kiepura [Pyrć, 2006], a zarządzali nią jego rodzice. Budynek ten był, jak na owe czasy, bardzo nowoczesny, gdyż miał własne akumulatory, co zapewniało niezależne działanie instalacji elektrycznej oraz związanych z nią wind i centralnego ogrzewania. W Patrii działała centrala telefoniczna z połączeniami do 14 pokoi, na każdej z czterech kondygnacji był także apartament [*Zdrowie i wypoczynek...*, 2008].

Metodą leczniczą ówczesnych uzdrowisk było wykorzystanie walorów naturalnego środowiska przyrodniczego. Organizm kuracjusza miał kontakt z przyrodą nie tylko przez zabiegi, kąpiele mineralne i picie wód, ale także dzięki spacerom, uprawianiu sportów, rozrywce i samym przebywaniu w nieskażonym środowisku [*Krynica Zdrój...*, 2002].

Popularność krynickich terenów narciarskich zarówno wśród zawodników, jak i kibiców spowodowała, że martwy dotychczas okres zimowy także stał się

sezonem kuracyjnym. Mogą o tym świadczyć słowa Romana Loteczki zamieszczone w artykule zatytułowanym *Krynica – Polskie ST. Moritz*: „Jeszcze przed czterema laty największe to zdrojowisko polskie było w porze zimowej zabite deskami, a wśród czarownej natury marnowały się i stały niewyzyskane gospodarczo piękne budynki pensjonatów. A dzisiaj? Najświetniejsza karjera, jaką wyobrazić sobie można!”. Szybko wzrastała liczba instruktorów, którzy szkolili zarówno osoby indywidualne, jak i zorganizowane grupy obojga płci pochodzące z kraju, i z zagranicy. Jazdy na nartach uczyło się tutaj także wojsko oraz miejscowa młodzież. Krynica była też jednym z etapów organizowanych rajdów narciarskich [Pyrć, 2006].

Nie wszyscy obecni mieszkańcy Krynicy wiedzą, że odbywały się tu skoki narciarskie³. Pierwsza skocznia powstała już w 1923 roku, a w 1924 roku powstała druga skocznia, na zboczu Góry Krzyżowej [Pyrć, 2006]. W sezonie 1926/1927 na prowizorycznej skoczni rozegrano pierwsze zawody o Mistrzostwo Krynicy, w czasie których powstała idea wybudowania profesjonalnej skoczni. Na Walnym Zgromadzeniu PZN, które odbyło się w Żywcu w 1927 roku, podjęto decyzję o sfinalizowaniu jej budowy. Obiekt ten powstał na zboczu Krzyżowej według projektu i pod nadzorem inż. Romana Loteczki. Z powodu niekorzystnego ukształtowania terenu najpierw przeprowadzono prace ziemne, a następnie wybudowano wieżę o wysokości 32 m. Drewniany rozbieg skoczni miał 100 m długości [Dworakowski, 2010]. Całkowita długość tego obiektu wynosiła 350 m i należał on do najdoskonalszych w Europie. Szacuje się, że skakano tam nawet na odległość około 70 m, przy czym rekord świata wynosił w tym okresie 72 m. Wielka Skocznia była wizytówką Krynicy, widoczną z każdego miejsca uzdrowiska. Rozgrywane na niej zawody o zasięgu krajowym i międzynarodowym cieszyły się sporym zainteresowaniem. Ostatni raz odbyły się one w 1939 roku. Były to Międzynarodowe Narciarskie Derby oraz Akademickie Narciarskie Mistrzostwa Świata. W czasie wojny skocznia została zniszczona i już nigdy jej nie odbudowano [Pyrć, 2006].

Pomimo dynamicznego rozwoju narciarstwa, Krynica ustępowała pod tym względem Zakopanemu, choć na pewno była kolebką i stolicą polskiego hokeja [Morawska, Półchłopek, 1994]. W roku 1927 Komisja Zdrojowa rozpoczęła budowę stadionu lodowego, a rok później założono Krynickie Towarzystwo

---

³ Skocznie narciarskie były także w innych uzdrowiskach, takich jak Duszniki, Świeradów, Szczawnio, Polanica i jeszcze do niedawna w Iwoniczu.

Hokejowe (KTH)⁴. W bardzo krótkim czasie drużyna ta zdobyła wysokie umiejętności i rozgrywała wiele meczów hokejowych. Już w sezonie 1929/1930 KTH zostało okręgowym mistrzem klasy B, a w następnym roku przeszło do klasy A okręgu krakowskiego. Rozpoczęto przygotowania do mistrzostw Polski. W tym celu wybudowano trybuny z centralnym ogrzewaniem, mogące pomieścić ponad 1000 osób [Pyrć, 2006].

W roku 1931 Polski Związek Hokeja na Lodzie zorganizował w Krynicy mistrzostwa świata pod patronatem prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, prof. Ignacego Mościckiego. W tym celu lodowisko uległo dalszej przebudowie. Zwycięzcą została drużyna Kanady, a reprezentacja Polski zajęła czwarte miejsce na świecie i zdobyła wicemistrzostwo Europy.

Bardzo popularna była dobrze przygotowana krynicka „ślizgawka”, z której korzystali zarówno goście, jak i mieszkańcy miasta. Urządzano tam różne zabawy, między innymi bale kostiumowe. Po wybudowaniu lodowiska organizowano pokazy oraz zawody w jeździe figurowej na lodzie, w tym także międzynarodowych [Pyrć, 2006].

W rozwoju sportu krynickiego szczególne znaczenie oprócz skoczni i lodowiska miało wybudowanie w 1928 roku toru saneczkowego na Górze Parkowej [Morawska, Półchłopek, 1994]. Tor ten był połączony z torem bobslejowym, a projektował go R. Loteczko. W roku 1930 odbyły się tutaj pierwsze zawody o mistrzostwo Polski. Zawody odbywały się w kategoriach mężczyzn i kobiet, a wiele czołowych miejsc zajmowali zawodnicy i zawodniczki z Krynicy. W roku 1935 zorganizowano tutaj po raz pierwszy saneczkowe mistrzostwa Europy. W roku 1937 oddano do użytku kolejkę linowo-szynową na Górę Parkową, która służyła głównie do przewożenia narciarzy i saneczkarzy, a także ich sprzętu [Pyrć, 2006]. Wtedy też zmodernizowano istniejący tor saneczkowy [Pyrć, 2006].

Okres 20-lecia międzywojennego był za sprawą L. Nowotarskiego najbardziej dynamicznym okresem rozwoju Krynicy. Uzdrowisko odwiedzało wiele znanych osobistości, między innymi Józef Piłsudski, Ignacy Mościcki, Stanisław Wojciechowski, Wincenty Witos, nuncjusz papieża Benedykta XV Achille Ratti (późniejszy papież Pius XI), następczyni tronu Holandii Julianna z mężem.

---

⁴ Należy dodać, że w uzdrowisku istniały jeszcze dwa inne kluby hokejowe: Jaworzyna i Makkabi.

W czasie drugiej wojny światowej zaprzestano działalności sportowej. Miejscowości zmieniono nazwę na Krynitz i stała się ona głównie miejscem wypoczynku niemieckich oficerów. Niemcy podpalili schronisko na Jaworzynie. Zniszczeniu uległy nieużywane obiekty sportowe: Wielka Skocznia, tor saneczkowy, trybuny stadionu hokejowego. Tylko kolejka na Górę Parkową nie uległa zdemastowana, prawdopodobnie dlatego, że służyła do przewożenia bawiących w uzdrowisku Niemców. W czasie wojny zginęło wielu wybitnych sportowców, trenerów, organizatorów, działaczy sportowych i miłośników sportu [Pyrć, 2006]. Do niemieckich obozów zagłady trafili między innymi zawodnicy KTH: J. Żarlikowski i J. Kamyk, natomiast mistrzyni Polski w saneczkarstwie, zawodniczka krynickiego klubu Makkabi – Enkerówna, straciła życie w obozie w Auschwitz-Birkenau. Niektórzy krynicy zawodnicy zaginęli, a wielu oddało swoje życie za ojczyznę [<http://www.krynica.pl/Historia-sportu-w-regionie-c34.html>].

Po wyzwoleniu przystąpiono do odbudowy zdemastowanych obiektów sportowych. Nie udało się jedynie odbudować Wielkiej Skoczni⁵. Powstały nowe kluby, a stare kontynuowały swoją działalność [Pyrć, 2006]. W przewodniku FWP tak opisywano Krynice: „Jako wczasowisko Krynica posiada wszelkie zalety. Doskonałe warunki turystyczne, dobre tereny narciarskie, konkurso- wy tor saneczkowy długości 1600 m, wielką skocznię narciarską, piękny tor łyżwiarski i hokejowy, oraz korty tenisowe. Piękny park zakładowy obejmuje zbocze Góry Parkowej” [*Przewodnik wczasów...*, 1950]. W roku 1958 Wojewódzka Rada Narodowa w Krakowie zatwierdziła *Plan etapowy i rozwojowy Krynicy*, w którym umieszczono zapis, że „Krynica jest uzdrowiskiem oraz ośrodkiem sportów zimowych i turystyki” [Morawska, Półchłopek, 1994, s. 305].

Rozwijało się narciarstwo, ale szczególnie nacisk położono na hokej i saneczkarstwo. Krynickie Towarzystwo Hokejowe kilka razy występowało w finale mistrzostw Polski⁶, a wielu krynickich hokeistów grało w reprezentacji Polski w czasie olimpiad zimowych. Sukcesy odnosili też krynicy saneczkarze, zdobywając drużynowe i indywidualne medale. Aż 40 krynickich saneczkarzy wywalczyło tytuły mistrzów Polski [[---

⁵ W 1950 r. w innym miejscu powstała mniejsza skocznia wg projektu S. Marusarza. Niestety, szybko uległa zniszczeniu i przestała być używana.](http://www.krynica.pl/Historia-sportu-w-</p></div><div data-bbox=)

⁶ W sezonie 1949/1950 zdobył tytuł Mistrza Polski.

regionie-c34.html, 2011]. Na torze w Krynicy zorganizowano wiele imprez o znaczeniu lokalnym i regionalnym. Odbywały się tutaj także mistrzostwa Polski w 1958 roku, mistrzostwa świata w 1962 roku, a w 1979 roku mistrzostwa Europy juniorów [Morawska, Pólchłópek, 1994]. W późniejszym okresie skoncentrowano się głównie na funkcji leczniczej Krynicy, zamrażając jej potencjał wypoczynkowy. W efekcie dewastacji uległy reprezentacyjne budynki i urządzenia sportowe [*Polska dla zdrowia...*, 2007], między innymi przestarzały tor saneczkowy, a wiele klubów rozwiązano.

Po transformacji w 1989 roku sytuacja miejscowości nastawionych wyłącznie na lecznictwo uzdrowskie uległa niekorzystnym zmianom. Wiele sanatoriów zamknięto, co spowodowało wzrost bezrobocia. Poza tym dały się zauważyć poważne braki w infrastrukturze miasta i gminy. W związku z tym Urząd Gminy stworzył program „rewitalizacji” uzdrowiska, który obejmował między innymi stworzenie infrastruktury sportowo-rekreacyjnej [Mirek, 2002] Część z zakładanych celów udało się osiągnąć.

3. Obecne możliwości uprawiania sportu i rekreacji w Krynicy-Zdroju

W ostatnich latach w Krynicy nastąpił intensywny rozwój infrastruktury sportowo-rekreacyjnej, dzięki czemu jest ona jednym z najbardziej znanych ośrodków sportów zimowych w Polsce. Zaczęło się dynamicznie rozwijać narciarstwo. Przedsiębiorstwa prywatne i władze samorządowe upatrują w tej formie turystyki możliwości rozwoju ekonomicznego, a także poprawy wizerunku miejscowości [Sala, 2008]. Przełomowym momentem dla narciarstwa w Krynicy było uruchomienie kolejki gondolowej na Jaworzynę Krynicką. Na zboczach tej góry wytyczono 7 tras zjazdowych o różnym stopniu trudności, dostosowanych do różnych umiejętności korzystających z nich narciarzy. Najdłuższa z nich ma długość 2,6 km i jest jednocześnie najdłuższą oświetloną trasą w Polsce. Obsługuje ją kolejka gondolowa. Na pozostałych trasach, o długości od 250 do 1000 m, działają wyciągi orczykowe lub krzeselkowe. W sezonie zimowym trwającym od grudnia do końca marca Jaworzynę odwiedza około 450 tys. osób, natomiast w okresie od maja do października – około 180 tys.⁷

⁷ Dane szacunkowe pochodzą z firmy Kolej Gondolowa Jaworzyna Krynicka SA.

Na Jaworzynie Krynickiej odbywa się wiele imprez (głównie zawodów narciarskich) organizowanych przez różne instytucje. W roku 2006 zorganizowano 56 imprez, w 2007 roku – 67, w 2008 roku – 66, w 2009 roku – 53, w 2010 roku – 52, a w 2011 roku – 44 imprezy [<http://www.jaworzynakrynicka.pl/>, 2011]. Przyciągają one do uzdrowiska zarówno uczestników, jak i widzów.

Druga pod względem wielkości stacja narciarska działa na Słotwinach. Mieści się tutaj najstarszy w Krynicy Kompleks Narciarski Słotwiny [www.slotwiny.pl, 2011] oraz Centrum Narciarskie Azoty [www.cnazoty.pl], które w sezonie 2009/2010 było laureatem Plebiscytu Najlepsza Duża Stacja Narciarska Małopolski. W centrum Krynicy działa też Stacja Narciarska Henryk, a w Tyliczu – Centrum Narciarskie Tylicz/Krynica [www.krynicaSPORT.pl, 2011].

Ciekawa oferta uzdrowiska jest dostosowana nie tylko do miłośników narciarstwa i snowboardu. Sporą atrakcją jest hala lodowa⁸. Odbywa się tam wiele imprez i zawodów łyżwiarskich, między innymi mecze hokejowe KTH. Dla amatorów dostępna jest także ślizgawka, przy której działają wypożyczalnie łyżew. Niedawno odbyła się tam również Gala Boksu Zawodowego z udziałem kryniczanina Pawła Kołodzieja.

Poza sezonem zimowym do dyspozycji gości i mieszkańców są: korty tenisowe, baseny kryte i jeden odkryty, trasy rowerowe, stadniny koni. U podnóża Jaworzyny Krynickiej działa Krynicki Park Linowy, a w pobliżu hali lodowej całoroczna sankostrada o dł. 800 m. Na szczycie Góry Parkowej, na wieży rozbiegowej dawnego toru saneczkowego, zamontowano tak zwane rajskie ślizgawki, w których skład wchodzi 3 różnego rodzaju rynny, służące do zjazdów. Mnogość szlaków turystycznych w Krynicy i okolicach umożliwia zarówno krótkie spacery, jak i wyprawy w góry.

W Krynicy można uprawiać sporty ekstremalne. Są tutaj do dyspozycji quady, samochody terenowe, paintball, tor gokartowy, spływy kajakowe, rafting. Zimą można natomiast skorzystać ze skuterów śnieżnych, psich zaprzęgów, przejażdżek saniami szczytami gór [www.krynica.pl/Ekstremalnie-c31.html, 2011].

---

⁸ W hali lodowej mieści się pełnowymiarowe lodowisko o wymiarach 30 x 60 m, trybuna z 2635 miejscami siedzącymi i ok. 300 stojącymi. Do dyspozycji zawodników jest 6 dużych szatni.

Od września 2006 roku na terenie uzdrowiska działa Miejski Ośrodek Sportu i Rekreacji, który zarządza majątkiem gminy, obejmującym halę lodową, korty tenisowe i stadion piłkarski, znajdujące się obok hali tereny rekreacyjne na osiedlu Czarny Potok, miejsca postojowe przy stacji narciarskiej na Słotwiniach (funkcjonujące w okresie zimowym), obiekty starego toru saneczkowego. MOSiR w Krynicy-Zdroju zajmuje się prowadzeniem drużyn młodzieżowych, a także pomaga Klubowi Sportowemu KTH w organizowaniu meczów hokejowych. Poza tym w okresie od lipca do kwietnia prowadzi ogólnie dostępne ślizgawki, a także organizuje zamknięte imprezy sportowo-rekreacyjne dla zakładów pracy i innych instytucji. Poza tym organizacja ta w okresie wakacji i ferii zimowych obsługuje obozy sportowe dla dzieci i młodzieży. MOSiR współdziała z innymi jednostkami przy organizacji na terenie gminy imprez sportowo-rekreacyjnych. W okresie letnim urządza także otwarte turnieje sportowe dla dzieci i młodzieży [<http://www.infoservice.net.pl/mosir/mosir/>, 2011].

Na terenie gminy działa 19 klubów sportowych [www.krynica-zdroj.pl, 2011]. Na dofinansowanie 14 z nich gmina Krynica-Zdrój przeznaczyła w 2010 roku 126 tys. zł. Kolejne 118 tys. zł wydatkowano na nagrody za wyniki sportowe, natomiast 120 tys. zł przekazano na szkolenie dzieci i młodzieży. Dotacja w ramach sportu kwalifikowanego wyniosła 550 tys. zł⁹.

Zakończenie

Krynica jest jednym z ważniejszych turystycznych obszarów recepcyjnych w Polsce. Na jej popularność składają się walory uzdrowiskowe, krajobrazowe, kulturowe, wypoczynkowe, a także sportowo-rekreacyjne. Miejscowości turystyczne, które charakteryzują się wysokim stopniem zagospodarowania turystycznego oraz dysponujące szerokim profilem usług związanych z obsługą ruchu turystycznego, określa się mianem ośrodków turystycznych. Zalicza się do nich między innymi stacje sportów zimowych i uzdrowiska [*Turystyka...*, 2008]. Krynica ze swoją ofertą usług z pewnością zasługuje na miano ośrodka turystycznego.

---

⁹ Informacja o realizacji budżetu Wydziału RKSiP pochodząca z Urzędu Miejskiego w Krynicy-Zdroju.

Według G. Gołębskiego, usługi o charakterze sportowo-rekreacyjnym wpływają na wzrost atrakcyjności regionu turystycznego i obecnie dzięki wykorzystaniu naturalnych walorów danego terenu powodują, że dany region jest konkurencyjny wobec innych i może liczyć na przyjazdy gości na masową skalę [Gołębski, 2005].

Turystyka ma duży wpływ na rozwój demograficzny i ekonomiczny regionów górskich. Dzięki niej część mieszkańców może znaleźć zatrudnienie, będące źródłem dochodu. Przyczynia się ona także do spadku emigracji z tych regionów, a czasami do wzrostu zaludnienia. Napływ środków finansowych z zewnątrz może być wykorzystany do tworzenia różnorodnej (w tym sportowo-rekreacyjnej) infrastruktury, z której korzystają zarówno turyści, jak i mieszkańcy. Należy wspomnieć, że są także negatywne konsekwencje napływu turystów w danym regionie, które ograniczają wynikające z tego tytułu korzyści [Kurek, 2008].

Trudno nie zgodzić się ze stwierdzeniami: „Turystyka i sport to dla Krynicy możliwość rozwoju, szansa na przeżycie; dla przybywających tu gości – regeneracji sił psychicznych i fizycznych, uatrakcyjnienia pobytu; dla młodzieży – możliwość sprawdzenia się i zaspokojenia ambicji sportowych; dla sympatyków sportu – piękne, niezapomniane przeżycia i emocje” [Morawska, Półchłopek, 1994, s. 321]. Należy jednak pamiętać, że główną funkcją uzdrowisk jest leczenie. Ważne jest, aby gminy uzdrowiskowe, rozszerzając zakres oferowanych usług, nie doprowadziły do zaniku tej funkcji. Apeluje się więc o tak zwany zrównoważony rozwój uzdrowisk [Kraśński, 2004]. Niestety, rozwój sportu wywołuje również negatywne skutki. Często mówi się o antropopresji, czyli niekorzystnym wpływie działań człowieka na środowisko przyrodnicze. Szczególnie widoczne jest to w przypadku narciarstwa.

Narciarstwo należy do najpopularniejszych form turystyki górskiej, ale także do najbardziej szkodliwych dla środowiska. Na stokach, zwłaszcza wzdłuż wyciągów narciarskich i nartostrad, widać degradację terenów. Ponadto pojawia się zagrożenie osuwiskami i lawinami [Kurek, 2008]. W latach 80. XX wieku z tego powodu zlikwidowano między innymi trasę narciarską na Górze Parkowej. W roku 2009 Sąd Administracyjny w Krakowie wstrzymał budowę w tym rejonie toru saneczkowo-bobslejowo-skeletonowego, którą rozpoczęto z naruszeniem obowiązujących przepisów prawa. Góra Parkowa jest nazywana „górami wodonośną”, gdyż na jej obszarze znajdują się źródła większości krynickich wód leczniczych. Ich zanik lub zmiana właściwości mogłyby

doprowadzić do utraty przez Krynice statusu uzdrowiska, który ma od tak dawna i z którym jest przede wszystkim kojarzona.

Literatura

- Berbeka J., *Czynniki kształtujące zachowania konsumentów na rynku sportowym*, „Marketing i Rynek” 2003, nr 5.
- Dworakowski A., *Przewodnik po polskich skoczniach narciarskich 2010*, <http://www.skijumping.pl/artykuly/dodatki/przewodnik%202010.pdf>, 2011.
- Golba J., *Narciarstwo w gminach uzdrowiskowych*, w: *Jedziemy do wód*, „Biuletyn Stowarzyszenia Gmin Uzdrowiskowych RP” 2008, nr 2–3.
- Gołębski G., *Kompendium wiedzy o turystyce*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2005.
- Hadzik A., Nowak S., *Usługi aktywności rekreacyjno-sportowej w turystyce zdrowotnej uzdrowisk*, w: *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, red. W. Gaworecki, Z. Mroczynski, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2008.
- Hadzik A., *Turystyka zdrowotna uzdrowisk*, Wydawnictwo Akademii Wychowania Fizycznego w Katowicach, Katowice 2009.
- <http://www.infoservice.net.pl/mosir/mosir/>,
- <http://www.jaworzynakrynicka.pl/>,
- <http://www.krynica.pl/Historia-sportu-w-regionie-c34.html>, 2011.
- <http://www.krynica.pl/Historia-sportu-w-regionie-c34.html>, 2011.
- Krasiński Z., *Zrównoważony rozwój uzdrowisk*, w: *Turystyka w ujęciu globalnym i lokalnym*, red. G. Gołębski, Zeszyty Naukowe nr 53, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Poznaniu, Poznań 2004.
- Kruczek Z., Weseli A., *Uzdrowiska karpackie*, Krajowa Agencja Wydawnicza w Krakowie, Kraków 1987.
- Krynica z Janem Kiepurą w tle*, Krynickie Towarzystwo Fotograficzne, Krynica 1999.
- Krynica Zdrój. Tutaj wypadalo bywać*, „Gazeta Zdrojowa” 2002, nr 5–6 (13–14).
- Krynica*, red. G. Korbińska, M. Wołujewicz, Wydawnictwo „Termit”, Warszawa 1993.
- Kurek W., *Turystyka na obszarach górskich Europy. Wybrane zagadnienia*, Instytut Geografii i Gospodarki Przestrzennej Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2004.
- Kwilecka M., Brożek Z., *Bezpośrednie funkcje rekreacji*, Almamet Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2007.
- Merski J., Warecka J., *Turystyka kwalifikowana. Turystyka aktywna*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna Almamet, Warszawa 2009.

- Mirek J., *Atrakcyjność turystyczna jako czynnik konkurencyjności polskich uzdrowisk*, w: *Konkurencyjność miast i regionów na globalnym rynku turystycznym*, red. J. Sala, PWE, Warszawa 2010.
- Mirek J., *Promocja gminy uzdrowiskowej na przykładzie Krynicy*, w: *Marketing w rozwoju regionu (wybrane zagadnienia)*, red. J. Karwowski, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin 2002.
- Mirek J., *Społeczno-ekonomiczne uwarunkowania funkcjonowania lecznictwa uzdrowiskowego w Polsce*, *Zeszyty Naukowe Politechniki Rzeszowskiej, Zarządzanie i Marketing* z. 17, Rzeszów 2010.
- Morawska A., Póchlópek S., *Sport i turystyka*, w: *Krynica*, red. F. Kiryk, Wydawnictwo i Drukarnia „Secesja”, Kraków 1994.
- Polska dla zdrowia i urody. Uzdrowiska, sanatoria, spa, centra odnowy biologicznej*, Pascal, Bielsko-Biała 2007.
- Ponikowska I., Ferson D., *Nowoczesna medycyna uzdrowiskowa*, Medi Press, Warszawa 2009.
- Przewodnik wczasów*, Wydawnictwo Funduszu Wczasów Pracowniczych Centralnej Rady Związków Zawodowych w Polsce, Nakładem P.B.P. „Orbis” w Warszawie, Warszawa 1950.
- Pyrć J., *Krynica i jej dzieje. Sport, rozbudowa Krynicy, wizyty*, t. I, nakład własny autora, Druk Jaspól Krynica-Zdrój, Krynica 2006.
- Sala J., *Narciarstwo i jego rola na międzynarodowym rynku turystycznym*, w: *Turystyka i sport dla wszystkich w promocji zdrowego stylu życia*, red. W. Gaworecki, Z. Mroczyński, Wyższa Szkoła Turystyki i Hotelarstwa w Gdańsku, Gdańsk 2008.
- Strugarek J., *Organizacja i prowadzenie imprez sportowych, rekreacyjnych i turystycznych*, Wydawnictwo Naukowe UAM, Poznań 2006.
- Sznajder A., *Marketing sportu*, PWE, Warszawa 2008.
- Turystyka*, red. W. Kurek, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2008.
- Wencel K., *Rehabilitacja uzdrowiskowa – znaczenie w systemie ochrony zdrowia*, <http://sgurp.pl/Dokumenty/2010-05-20/Wencel.ppt>, www.cnazoty.pl, 2011.
- www.krynica.pl/Ekstremalnie-c31.html, 2011.
- www.krynिकासport.pl, 2011.
- www.krynica-zdroj.pl, 2011.
- www.slotwiny.pl, 2011.
- Zarys teorii rekreacji ruchowej*, red. A. Dąbrowski, Wyższa Szkoła Ekonomiczna Al-mamer, Akademia Wychowania Fizycznego, Zakład Wydawniczy DrukTur, Warszawa 2006.

Zdrowie i wypoczynek. Wielka księga polskich uzdrowisk i kąpielisk nadmorskich i miejscowości o walorach klimatyczno-zdrojowych, red. Z. Franczukowski, Wydawnictwo MIREX, Bydgoszcz 2008.

**SPORTS AND RECREATION AS THE FACTORS
IN LIFTING OF ATTRACTIVENESS OF HEALTH RESORT DISTRICTS
ON THE EXAMPLE OF KRYNICA-ZDRÓJ PARISH**

Summary

The aim of this article is to present how the establishment of sports and recreational facilities can contribute to the extension of Polish resorts' offer, and thereby how to increase their attractiveness. Krynica Zdrój parish, which beside unique spa qualities owns the rich traditions and also good conditions for the implementation of active recreation, has been chosen as an example. This paper contains a historical outline of Krynica's sports and recreation as well as a description of the current capabilities of their practice.

Translated by Jolanta Mirek